

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 6. maja 1892.

Politiški oddelek.

Važna odločba.

Dogodki pri Sokolski slavnosti dné 7. in 8. septembra 1890. leta v Celji so gotovo Slovencem še v živem spominu. Celjska mestna oblast je tedaj tako slabo opravljala svojo dolžnost, da so se Slovenci morali pritožiti na višja oblastva in zahtevati, da se mestni oblasti odvzame policijska oblast. Slovenska prošnja v Gradci ni bila uslišana, ker gospodom v glavnem mestu štajerske dežele so celjski Nemci posebno pri srci. Slovenci videč, da niso varni v Celji, sklenili so se sami braniti pri celjski druhalji, katera jih je pri vsaki priliki tudi pozneje napadala. Omislili so si revolverje in prosili za orožne liste. Prošnje so seveda vložili v slovenščini. Celjski magistrat se je čutil žaljenega s temi prošnjami, jih je zatorej odbil in jih rešil seveda v blaženi nemščini.

Tajnik celjske posojilnice gospod Franc Lončar pa ni bil zadovoljen s to odločbo in se je pritožil na namestništvo in sicer proti odklonitvi njegove prošnje in pa proti nemški rešitvi.

Namestništvo v Celji je potrdilo to odločbo v kolikor se tiče rešitve same. O tem pa, da se je slovenska vloga rešila v nemščini, pa namestništvo ni ničesa odločilo, temveč je to stvar lepo prezrlo. Lončar pa s tem ni bil zadovoljen, temveč se je pritožil na ministerstvo notranjih zadev. Ministerstvo je odločilo, da se ima prosilcu izdelati orožni list, namestništvu je pa zaukazalo, da ima tudi odločiti o pritožbi proti nemški rešitvi.

Namestništvo je odločilo, da mestni urad celjski ni dolžen prošnjo rešiti v slovenščini, ker se je v XIX. članu državnih osnovnih zakonov z dne 21. decembra 1867. drž. zak. 142 določeni narodni enakopravnosti že zadostilo s tem, da se je vsprejela slovenska prošnja, ko je poslovni jezik celjskega mestnega urada nemški in prosilec tudi nemški zna.

S to odločbo pa prosilec ni bil zadovoljen. Pritožil se je znova na ministerstvo, katero je odločilo, da se ima prošnja rešiti v slovenščini.

Ta ministerska odločba je hudo razburila celjske mestne očete. Imeli so tajno sejo, v kateri so menda sklenili pritožiti se proti ministerski odločbi. Se li pritožijo na upravno sodišče kot redno instanco ali pa na državno sodišče zaradi prikrajšanja v ustavnih pravicah, mi ne vemo. Če se pritožijo na prvo sodišče, so gotovi že, kak odgovor da dobé. To sodišče je že v enem slučaju razsodilo, da se mestna oblast nima pravice pritoževati proti odločbam višjih oblastev, ker jim je podrejena in to ne gre, da bi se podrejeni urad upiral višjemu.

Nemški listi se jako jezé, da je ministerstvo se postavilo na tako stališče. Pomenljivo je pa, da se ne pritožujejo, da se je rušil kak zakon, temveč največ le zaradi tega tožijo, da se bodo pri mestnem uradu v Celji sedaj morali nastavljeni slovenski uradniki, ker nemški ne znajo slovenščine. Zares lepa zahteva. Zaradi nemških uradnikov, ki se iz nasprotstva do Slovencev ali pa iz lenobe niso naučili slovenščine, naj bi se kratile Slovencem ustavne pravice. Tudi v Celovci je nemška gospoda se sklicevala na to, da uradniki ne znajo slovenščine in je zatorej potrebno izključno nemško uradovanje. Sicer pa Slovenci gotovo nismo krivi, če primanjkuje v Celji in Celovci slovenščine večjih uradnikov. Mi zahtevamo že dosti časa tudi za koroške in štajerske Slovence slovenske srednje šole. Ko bi bile v Celji in Celovci slovenske srednje šole, bi gotovo ne bilo za slovenščino zmožne uradnike nobenega pomanjkanja. Sicer se pa nam dozdeva, da gospodje nalašč nastavljajo izključno nemške uradnike.

Ministerska odločba je sicer za Slovence ugodna, ali vendar mi Slovenci vladnega postopanja ne smemo in ne moremo biti veseli. Če stvar bolj natančno ogle damo, priti moramo do prepričanja, da vlada sama podpira naše nasprotnike. Slovenci moremo priti do svojih pravic še le po dolgem potu pritožb, kar stane mnogo

troškov in truda. Nam se dozdeva, da imajo nekateri uradi nekako naročeno, da naj ovirajo izvrševanje narodne enakopravnosti. Vsa oblastva postopajo prav sistematično v tej zadevi. To se vidi ravno tako v zadevah slovenskega pouka v šoli, kakor tudi slovenskega uradovanja. Učno ministerstvo je odločilo že v več posamičnih slučajih, da je ukaz štajerskega deželnega šolskega sveta o obligatnem pouku nemščine v slovenskih ljudskih šolah nepostaven. Ta ukaz se pa še dosedaj ni razveljavil.

Popolnoma podobno, kakor sedaj štajersko namestništvo je postopala v analognem slučaju tudi deželna vlada koroška. Tudi koroška vlada sprva ni hotela odločiti o pritožbi proti nemški rešitvi, da jo je moralo prisiliti ministerstvo. Po našem mnenju bi lahko tudi ministerstvo takoj odločilo o jeziku rešitve, ko mu pride pritožba in mu ni treba zavračati stvari na deželno vlado ali na namestništvo. Vse kaže, da se s takim postopanjem hoče le stranke pripraviti, da bi popustile ustavno jim zagotovljene pravice. V mnogih slučajih se namen tudi doseže, ker se prosilec ustraši truda in stroškov. Posebno se pa to zgodi v slučajih, kjer je potrebno hitre rešitve. Prosilec se zadovolji z rešitvijo, bodi v tem ali onem jeziku. Ko bi štajersko namestništvo ne bilo vedelo, da le ministerstvu ustreže, ako pritoževalcu dela sitnosti, bi gotovo bilo takoj odločilo v zmislu temeljnih zakonov, posebno ker si ne moremo misliti, da bi ne bilo vedelo, kako je ministerstvo že odločilo o podobni pritožbi proti postopanju celovškega magistrata.

Mi Slovenci s takim postopanjem sedanje vlade ne moremo biti zadovoljni, temveč moramo od nje zahtevati, da vse stori, da nam po krajšem potu pripomore do ustavnih pravic. Naši poslanci morajo na to vlado večkrat opominjati. Vladno postopanje ima le namen po ovinkih pospeševati ponemčevanje. Ker je pa zavraten sovražnik nevarnejši od očitnega, morali si bomo pač tudi Slovenci povpraševati, bi li ne bilo za nas skoro boljša levičarska vlada in če se sploh še spleča Taaffeja podpirati. S takim postopanjem se bode tudi mej Slovenci le utrdil radikalizem. S polovičnim postopanjem je vlada na Češkem pripomogla Mladočehom do veljave, kdo ve, če kaj podobnega pri nas ne doseže. Število nezadovoljnih je vedno večje. Vlada bi morala pomisliti, da s takim postopanjem le sebi koplje jamo. Če jo Slovani ne bodo več podpirali, se dolgo ne bode držala, kajti levičarji ne bodo zadovoljni dolgo ž njo, temveč bodo poskusili svoje ljudi spraviti na ministerske stole. Kadar se bode v kakem važnem vprašanju prosila vlada za slovenske glasove, naj se jej odločno pove, da smo jo pripravljene podpirati le za to ceno, se opusti ponemčevanje po ovinkih in se v tem smislu dajo ukazi nižjim oblastvom. Kakeršen odgovor bodo posl. dobili, tako naj pa uravnajo svoje postopanje. Slovencev ne bode nobena vlada uničila, narodna zavednost se je že toliko okrepčala. Ker ni dosegla Schmerlingova in Auerspergova vlada, tega tudi Taaffeova, pa tudi Plenerjeva ne bode.

Politični pregled.

Državni zbor. — V seji poslanske zbornice dne 28. aprila t. l. predložil je posl. Tilšer od 41 tovarišev podpisani predlog, da je c. kr. pravosodnega ministra dr. Friderika grofa Schönborna zaradi kršitve veljavnih zakonov deti pod zatožbo. Predlog očita ministru, da je ustanovil okrajno sodišče v Teplicah proti zakonu. Predlog podpisali so razun Mladočehov tudi poslanci: dr. Laginja, Spinčič in dr. Gregorec. Predsednik Smolka naznanja, da pride predlog v osmih dneh v razgovor. Posl. dr. Pacak in tovariši stavijo predlog, da je razveljaviti pravosodnega ministra ukaz glede ustanovitve okrajnega sodišča v Teplicah. Posl. grof Terlaško interpeluje vlado glede mogoče uporabe vinske klavzule v trgovinski pogodbi avstrijsko-italijanski in jo vpraša kaj bo v korist vinorajcev storila. Na vrsto pride še par interpelacij in rešijo se nekatere manj važne točke.

V seji dne 29. aprila interpelujejo posl. Zallinger in tovariši vlado zaradi nekega romana v „Neue Freie Presse“ s katerim se žali katoliška vera. Pravosodni minister grof Schönborn odgovarja na interpelacijo posl. Spinčiča zaradi pogostih konfiskacij tistih hrvaških in slovenskih listov, ki zagovarjajo slovansko bogoslužje. Minister pravi, da se ni zgodila nobena krivica. Na vrsto pride vladna predloga v dačni reformi in sicer načrt o neposrednem osebnem davku. Mladočeška posl. Slavik in dr. Herold pobijata predlogo in sicer zadnji tako ostro, da ga predsednik pokliče k redu, posl. Gessmann, Schlesinger, dr. Gross in Tausche zagovarjajo predlogo. Razprava o tej točki se prekine. Poslanca Klaič, Naberger in tovariši interpelujejo naučnega ministra zaradi odstavljenja prof. Spinčiča od službe. Interpelacijo podpisali so vsi člani konservativnega kluba in celo tudi grof Hohenwart, *ki base do sedaj ni podpisal še nob.*

V seji dne 3. maja odgovarja minister grof Schönborn na interpelacijo poslanca Zallingerja glede bogokletne „Neue freie Presse“ in izjavi, da se prične kazenska preiskava. Na to se prične razprava o neposrednem osebnem davku. Govorilo je več govornikov, ki so navajali svoje pomisleke ali zagovarjali vladno predlogo ali nasveto ali kake premembe. Govoril je tudi Plener in priporočal hitro rešitev tega vprašanja. Predloga se na to odkaže posebnemu odseku 36 članov v pretres in poročanje. Posl. Klaič izroči samostojni predlog, da je okrajne šolske nadzornike v Dalmaciji imenovati stalnimi. Posl. Pacak in tovariši stavijo predlog, da je izročiti zadevo glede odstavljenja prof. Spinčiča iz službe imunitetnemu odseku, kateri ima preiskati, ali se je s tem kršila poslanska imuniteta. Posl. Foregger interpeluje pravosodnega ministra zaradi ukaza, da mora mestni urad celjski reševati uloge s slovenskim jezikom. Seja se na to zaključuje.

Po deželnih zborih. — Hudo je zbudla jednega tukajšnjih dnevnikov naša trditev, da so se pogajali nekateri slovenski poslanci z Nemci. Na njegovo ugovarjanje le toliko odgovorimo, da se gotovo vsakemu mislečemu človeku mora jako čudno zdeti, da so pri volitvi deželnega odbornika nemškutarji in naši konservativci dali jednemu in istemu kandidatu glasove, če se o tem niso nič dogovorili. Dotični mož ni tako znana oseba v političnem življenju, da bi kar tako obe stranki baš nanj prišli. Kar se pa tiče predloga, o katerem dnevnik pravi, da bi bili konservativni poslanci gotovo proti njemu glasovali, naj Nemci glasujejo, kakor hočejo, mi le to opomnimo, da pa ni dokazano, da bi pa Nemci bili brez dogovarjanja ravno tako glasovali kakor so, in Nemci so pa baš odločili s svojimi glasovi. Mi smo v svojem članku ravno trdili, da so imeli Nemci odločilno besedo, kar se je v tem slučaju jasno pokazalo. Da naš konservativni dnevnik ne bode rad priznal, da bi bili delali kake kompromise, je čisto lahko razumljivo. Sicer pa mi nismo naravnost trdili, da so se kompromisi delali, temveč samo da so se družili. Tudi nikdo ne